

Obsah

Úvod	13
Kapitola I. Historický proces ovládnutia ukrajinského priestoru: náčrt geopolitických faktorov	23
1. Eurázijská prúdnicová ako geopolitický faktor vývinu ukrajinského priestoru	23
2. Geopolitické charakteristiky štátotvorných pokusov v ukrajinskom priestore	27
3. Spor ukrajinskej a ruskej historickej školy o dedičstvo Kyjevskej Rusi	38
3.1. Ruská historická interpretácia	40
3.2. Ukrajinská historická interpretácia	42
3.3. Krátky komentár	44
4. Rekapitulácia úspešného riešenia troch základných otázok ruskej zahranickej politiky a osudy kozáctva	46
4.1. Severná otázka	47
4.2. Západná otázka	48
4.3. Východná otázka	49
4.4. Osudy ruského kozáctva	53
4.5. Osudy ukrajinského kozáctva	54
5. Záporožská Seč a proces formovania ukrajinského národa	56
6. Ukrajinská štátnosť na konci prvej svetovej vojny	59
Kapitola II. Slovensko a Podkarpatsko do polovice 20. storočia ...	65
1. Geopolitické charakteristiky historického vývinu Slovenska a Pod- karpatska	65
1.1. Karpatský oblúk ako geopolitický faktor spoločných dejín	65
1.2. Podkarpatsko: geopolitické charakteristiky historického vývinu ..	68
1.3. Podkarpatsko v geopolitickej hre 20. storočia: šesť zmien štáto- právneho postavenia	72
2. Vzťahy medzi elitami Slovenska a Podkarpatska (19. storočie – prvé desaťročie 20. storočia)	77
2.1. Tradícia prirodzeného spojenectva z 19. storočia	77
2.2. Spor o hranicu alebo „od Popradu až po Tisu“	82

2.3. Rozdielne geopolitické záujmy elít Slovenska a Podkarpatskej Rusi v tridsiatych rokoch 20. storočia.....	87
3. Krátka rekapitulácia vzniku súčasnej slovensko-ukrajinskej hranice	92

Kapitola III. Regionálna štruktúra súčasnej Ukrajiny: geopolitické charakteristiky	95
1. Základná regionálna štruktúra.....	95
2. Vplyv regionálnej štruktúry na formovanie zahraničnej politiky Ukrajiny a tzv. sudetoidné zóny.....	99
3. Postavenie Zakarpatskej oblasti v regionálnej štruktúre Ukrajiny ...	100
3.1. Autonomistické tendencie regionálnej elity v súčasnom Zakarpatsku.....	103
4. Rusínska otázka	112
4.1. Rusínsky etnický a politický separatizmus v súčasnom Zakarpatsku.....	112
4.2. Spor o etnickú identitu zakarpatského obyvateľstva.....	114
4.3. Príčiny nezavříšenosti etnickej sebaidentifikácie zakarpatského obyvateľstva. Rekapitulácia najdôležitejších faktorov.....	120
4.4. Krátky komentár	121

Kapitola IV. Ukrajina: prvé parlamentné a prezidentské voľby v podmienkach nezávislosti (1994)	125
1. Vnútropolitická situácia v predvečer prvých parlamentných volieb v podmienkach nezávislosti. Hlavné politické sily: záujmy, stratégia a taktika.....	125
1.1. Vyvrcholenie celospoločenskej krízy v jeseni 1993	125
1.2. Ukrajinská strana moci a rozpad Sovietskeho zväzu	128
1.3. Druhá vládna kríza a rozklad ukrajinskej strany moci	132
1.4. Národnodemokratická opozícia: neschopnosť dohodnúť sa na spoločnom postupe	135
1.5. Ultranasionalistické krídlo: sila, poriadok, blahobyť	139
1.6. Ľavicové sily: stará alebo nová alternatíva?	140
1.7. Predvolebná pozícia prezidenta Leonida Kravčuka	142
1.8. Predvolebné očakávania pravicových a ľavicových síl.....	143
1.9. Krymský faktor predvolebného napätia	144
2. Výsledky parlamentných volieb v roku 1994 na Ukrajine. Prípádová štúdia	146

2.1. Informácie o výsledkoch volieb.....	146
2.2. Výsledky parlamentných volieb v roku 1994 z hľadiska rozloženia politických síl v novom parlamente Ukrajiny	149
2.2.1. Volebné výsledky ľavice.....	149
2.2.2. Volebné výsledky pravice.....	150
2.2.3. Volebné výsledky strany moci.....	151
2.3. Parlamentné počty. Patová situácia?.....	153
2.3.1. Malá pravdepodobnosť ústavného konsenzu.....	154
2.3.2. Rozloženie politických síl z hľadiska prijímania väčšinových zákonov.....	155
3. Geografia výsledkov volieb. Regionálne politické preferencie ukrajinského obyvateľstva: dve protikladné komunity	157
3.1. Pravicové a unitaristické oblasti	159
3.2. Ľavicové a federalistické oblasti.....	160
3.3. Geografia volebných výsledkov strany moci	161
3.4. Závery z protikladných regionálnych hodnotovo-politických preferencií obyvateľstva.....	161
4. Politické sily medzi parlamentnými a prezidentskými voľbami '94	163
4.1. Pozícia prezidenta Kravčuka. Prichádzalo do úvahy „výnimočné riešenie“?	163
4.2. Pozícia Ivana Plušča a jeho stúpencov v strane moci. Pokus nájsť novú centristickú platformu.....	165
4.3. Politika národnodemokratických a pravicových síl. Paradoxy zmeny povolebnej taktiky	167
4.4. Ľavica v predvečer ďalších volieb. Cieľ rozvinúť úspech	168
4.5. Prezidentské ambície Leonida Kučmu.....	169
5. Alternatívy vývoja politickej situácie. Hrozila deštrukcia štátu?	170
5.1. Alternatíva výnimočného stavu.....	170
5.2. Parlamentné riešenie: víťazstvo nového centrizmu.....	171
5.3. Prezidentské víťazstvo Leonida D. Kučmu. Návrat do SNŠ?.....	172
6. Ukrajina po prezidentských voľbách 1994. Najdiskutovanejšie otázky vnútropolitického vývoja a zahraničná politika.....	174
6.1. Návrat odvolaného premiéra.....	175
6.2. Vzťah centrálnej a regionálnej moci.....	176
6.3. Nový zákon o miestnych Radách.....	177
6.4. Parlament pozastavil privatizáciu	178
6.5. Nový kurz zahraničnej politiky.....	180
6.6. Vojensko-priemyselný komplex: všetko sa vracia na svoje miesta..	182

Kapitola V. Ukrajina: výstavba štátu v kontexte vývoja vnútro- politickej situácie (1991 – 1999)	189
1. Štyri zásadné otázky výstavby štátu v postsovietskom priestore	189
2. Tri modelové prístupy k výstavbe štátu v postsovietskom priestore. Nový význam kádrovej otázky	191
3. Skúsenosti nesovietskych postkomunistických krajín strednej a východnej Európy	192
4. Postsovietske modely štátotvorby	194
4.1. Baltský model	194
4.2. Stredoázijský model.....	195
4.3. Model slovanských republík	197
5. Skúsenosti Ukrajiny (1991 – 1997)	200
5.1. Vnútropolitické východiská výstavby štátu na Ukrajine	201
5.2. Kravčukov paralelný systém (marec 1992 – február 1994)	203
5.3. Pľuščova reforma (február 1994 – jún 1995).....	207
5.4. Kučmov prezidentský systém (od júna 1995)	211
5.5. Niekoľko poučení z ukrajinských skúseností vo výstavbe štátu ...	221
6. Parlamentné voľby 1998 v kontexte prezidentských volieb 1999....	225
6.1. Výsledky parlamentných volieb v marci 1998	226
6.2. Parlamentné počty a taktika hlavných aktérov	229
6.3. Pokrok pri kryštalizácii politickej scény	230
6.4. Prípad „Pavlo Lazarenko“	232
7. Prezidentské voľby 1999	234
7.1. Výsledky prezidentských volieb 1999	234
7.2. Médiá a štátne štruktúry vo volebnej kampani.....	236
7.3. Taktika predvolebného boja a analógie s ruskou kampaňou 1996...	237
 Kapitola VI. Zahraničná politika Ukrajiny a stredná Európa	241
1. Vzťahy s Ruskom ako východiskový bod ukrajinskej zahraničnej politiky	241
2. Vyvrcholenie jadrového nedorozumenia so Západom (1993)	242
3. Hľadanie stredoeurópskej bezpečnosti	245
3.1. Koncepcia systému stredoeurópskej bezpečnosti	247
4. Poľská východná politika a chronológia poľsko-ukrajinských vzťahov (1989 – 1998)	251
5. Slovensko-ukrajinské bilaterálne vzťahy	258
5.1. Oficiálna agenda (1995 – 1998)	259
5.2. Vzťahy s Ukrajinou po parlamentných voľbách v roku 1998	263
5.3. Tri otázky neoficiálnej agendy.....	264

6. Ukrajinská zahraničná politika: prelomový rok 1996 a ciele pre najbližšie obdobie	268
6.1. Západná politika Ukrajiny	269
6.2. Východná politika Ukrajiny	274
6.3. Úlohy pre najbližšie obdobie	278

Kapitola VII. Geopolitický význam Ukrajiny pre formovanie nového systému európskej bezpečnosti. Implikácie pre Slovensko	281
1. Spojenecká otázka v Európe po ukončení bipolárneho konfliktu	282
2. Zmeny na geopolitickej mape sveta od jesene 1993 a udržanie geopolitického pluralizmu v postsovietskom priestore	286
3. Globálne záujmy v postsovietskom priestore a geopolitické alternatívy budúcich vzťahov a štátneho vývoja Ukrajiny a Ruska.....	291
3.1. Transformačné predpoklady úspešného európskeho rozvoja Ukrajiny	293
3.2. Stredoeurópsky štatút novej Ukrajiny	297
3.3. Predpoklady úspešného eurázijského vývinu Ukrajiny.....	299
3.3.1. Alternatíva regionalizácie a decentralizácie Ruska.....	300
4. Medzinárodné dôsledky geopolitického postavenia Ukrajiny pre Slovensko.....	304

Kapitola VIII. Energetická nezávislosť od Ruska ako základný predpoklad štátnej nezávislosti Ukrajiny	307
1. Surovinový rozmer rusko-ukrajinských vzťahov	307
1.1. Ruské surovinové možnosti, limity, záujmy a ukrajinské skúsenosti	309
1.2. Vnútropolitické dôsledky energetickej závislosti od Ruska.....	316
1.2.1. Ukrajinskí plynárenskí baróni	317
1.2.2. Vnútorňý trh s plynom na Ukrajine a mechanizmy ruského vplyvu	319
2. Ukrajina a strategický význam kaspických nálezísk	321
2.1. Azerbajdžan: zdroje, kontrakty na ťažbu a tranzit	322
2.2. Kazachstan: zdroje, prevádzka nálezísk a problémy tranzitu.....	326
2.3. Trojuholník: Ukrajina – Irán – Turkménsko	327
2.4. Ukrajina a tranzit kaspickej ropy do Európy	328
2.4.1. Materiálnotechnické predpoklady.....	330
2.4.2. Programy Európskej únie zamerané na oblasť Kaspického mora .	331
2.4.3. Prístup NATO a výzvy pre Slovenskú republiku	333
2.4.4. Karpatský euroregión a tranzit energetických surovín	336

Kapitola IX. Geopolitické scenáre možného vývoja a dôsledky pre Slovensko	339
1. Úspešný scenár (nekonfrontačný)	339
2. Úspešný scenár (konfrontačný)	340
3. Neúspešný scenár (konfrontačný)	341
4. Neúspešný scenár (nekonfrontačný)	342
Záver	345
Tabuľkové a textové prílohy	347
Príloha 1: Územnosprávne členenie Ukrajiny (stav k 23. januáru 1995)	347
Príloha 2: Údaje o počtoch a podiele (%) etnického ukrajinského a ruského obyvateľstva v oblastiach Ukrajiny a v Autonómnej republike Krym	348
Príloha 3: Údaje o najvýznamnejších cirkvách a náboženských organizáciách, ktoré pôsobia na Ukrajine (stav k začiatku roku 1994) ..	349
Príloha 4: Zoznam najvplyvnejších politikov Ukrajiny v roku 1996..	351
Príloha 5: Zoznam najvplyvnejších podnikateľov Ukrajiny v roku 1996	352
Príloha 6: Prehľad najvplyvnejších hospodárskych a podnikateľských združení lobistických skupín) na Ukrajine	353
Príloha 7: Najvýznamnejšie exportné dohody Ukrajiny o dodávkach zbraní, odpísané v rokoch 1995–1996	356
Príloha 8: Poslanecké frakcie a skupiny v ukrajinskom parlamente (stav k začiatku roku 1997)	357
Príloha 9: Štruktúra ukrajinského parlamentu podľa straníckej príslušnosti poslancov (stav k začiatku roku 1997)	357
Príloha 10: Zastúpenie politických síl v ukrajinskom parlamente po voľbách v roku 1998	358
Zoznam použitej literatúry	359
Bibliografické minimum autora	392
Summary	396

Mapové prílohy	403
Map. príloha 1: Euroázijská prúdnic	
Map. príloha 2: Hlavné vojensko-operačné smery v Európe	
Map. príloha 3: Hranice sovietskej Ukrajiny do roku 1939	
Map. príloha 4: Územia pripojené k sovietskej Ukrajine v rokoch 1939 – 1954	
Map. príloha 5: Územnosprávne členenie Ukrajiny	
Map. príloha 6: Hospodárske regióny Ukrajiny	
Map. príloha 7: Hlavné geopolitické regióny Ukrajiny	
Map. príloha 8: Poloha Užhorodu vzhľadom na hlavné mestá susedných štátov	
Map. príloha 9: Geografia volebných výsledkov parlamentných volieb '1994	